

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-499/15

W
και
V

κατά X

(αίτηση του Vilniaus miesto apylinkės teismas
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης)

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Άρθρα 8 έως 15 – Διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής – Κανονισμός (ΕΚ) 4/2009 – Άρθρο 3, στοιχείο δ' – Αντίθετες αποφάσεις που εκδόθηκαν από δικαστήρια διαφορετικών κρατών μελών – Παιδί που έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος διαμονής της μητέρας του – Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους διαμονής του πατέρα προκειμένου να τροποποιήσουν τελεσίδικη απόφαση την οποία είχαν εκδώσει προηγουμένως όσον αφορά τη διαμονή του παιδιού, τις υποχρεώσεις διατροφής και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας – Δεν υφίσταται»

Περίληψη – Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα)
της 15ης Φεβρουαρίου 2017

1. Προδικαστικά ερωτήματα – Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου – Υποβολή προδικαστικού ερωτήματος προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – Δεν χωρεί

(Άρθρο 267 ΣΛΕΕ· Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου, άρθρο 83)

2. Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας – Κανονισμός 2201/2003 – Διεθνής δικαιοδοσία, εφαρμοστέο δίκαιο, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής – Κανονισμός 4/2009 – Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων ενός κράτους μέλους που εξέδωσαν τελεσίδικη απόφαση σε υπόθεση γονικής μέριμνας και υποχρεώσεων διατροφής όσον αφορά ανήλικο παιδί να αποφανθούν επί αιτήματος τροποποιήσεως της απόφασεως αυτής – Δεν υφίσταται – Συνήθης διαμονή του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος – Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους αυτού

(Κανονισμοί του Συμβουλίου 2201/2003, άρθρο 8, και 4/2009, άρθρο 3)

3. Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας – Κανονισμός 2201/2003 – Έννοια της «συνήθους διαμονής» του παιδιού – Κριτήρια εκτιμήσεως – Αυτοπρόσωπη παρουσία του παιδιού σε κράτος μέλος

(Κανονισμός 2201/2003 του Συμβουλίου, άρθρο 8)

1. Με έγγραφο που κατατέθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2016, ο W ζήτησε, βάσει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας και την υποβολή από το Δικαστήριο προδικαστικού ερωτήματος προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Όσον αφορά, πρώτον, το αίτημα υποβολής προδικαστικού ερωτήματος προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το Δικαστήριο ουδόλως έχει αρμοδιότητα, βάσει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του ή άλλης διατάξεως του Κανονισμού αυτού, να προβεί στην εν λόγω ενέργεια.

(βλ. σκέψεις 32, 33)

2. Το άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, και το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, έχουν την έννοια ότι, σε υπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, τα δικαστήρια του κράτους μέλους που εξέδωσαν απόφαση η οποία κατέστη τελεσίδικη, σχετικά με γονική μέριμνα και υποχρεώσεις διατροφής όσον αφορά ανήλικο παιδί, δεν έχουν πλέον διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθούν αγωγής περί τροποποίησης της εν λόγω αποφάσεως, εφόσον το παιδί αυτό έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αγωγής αυτής έχουν τα δικαστήρια του δευτέρου αυτού κράτους μέλους.

Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού 2201/2003, ο κανονισμός αυτός θεσπίστηκε με σκοπό να ανταποκρίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και, προς τούτο, προκρίνει το κριτήριο της εγγύτητας. Το άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003 εκφράζει τον σκοπό αυτόν θεσπίζοντας μια γενική δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του. Κατά την παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου 8, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου πρέπει να διαπιστώνεται «κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής», δηλαδή κατά την ημερομηνία της καταθέσεως στο δικαστήριο αυτό του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, κατά το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, σκέψη 38). Περαιτέρω, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 45 των προτάσεών του, παραπέμποντας στη σκέψη 40 της αποφάσεως της 1ης Οκτωβρίου 2014, E. (C-436/13, EU:C:2014:2246), η διεθνής αυτή δικαιοδοσία πρέπει να εξακριβώνεται και να προσδιορίζεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, όταν το δικαστήριο αυτό επιλαμβάνεται ορισμένης υποθέσεως, πράγμα που σημαίνει ότι η δικαιοδοσία δεν εξακολουθεί να ισχύει μετά την περάτωση της διαδικασίας.

(βλ. σκέψεις 51-54, 70 και διατακτ.)

3. Με την απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, σκέψη 46), που έχει επιβεβαιωθεί από πάγια νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, σκέψη 50), το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια και το περιεχόμενο της «συνήθους διαμονής» πρέπει να προσδιορίζονται με γνώμονα το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και, ειδικότερα, βάσει του κριτηρίου της εγγύτητας. Η έννοια αυτή αντιστοιχεί στον τόπο στον οποίο το παιδί έχει ενσωματωθεί σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Ο τόπος αυτός πρέπει να προσδιορίζεται από το εθνικό δικαστήριο λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων πραγματικών περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν ιδίως οι συνθήκες και οι λόγοι της διαμονής του παιδιού στο έδαφος του κράτους μέλους, καθώς και η ιθαγένειά του. Εκτός από την αυτοπρόσωπη παρουσία του εντός κράτους μέλους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες από τους οποίους να μπορεί να συναχθεί ότι η παρουσία αυτή ουδόλως έχει προσωρινό ή ευκαιριακό χαρακτήρα (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, σκέψεις 47 έως 49). Επομένως, ο προσδιορισμός της συνήθους διαμονής ενός παιδιού σε συγκεκριμένο κράτος μέλος προϋποθέτει, τουλάχιστον, την αυτοπρόσωπη παρουσία του παιδιού στο κράτος μέλος αυτό.

(βλ. σκέψεις 60, 61)